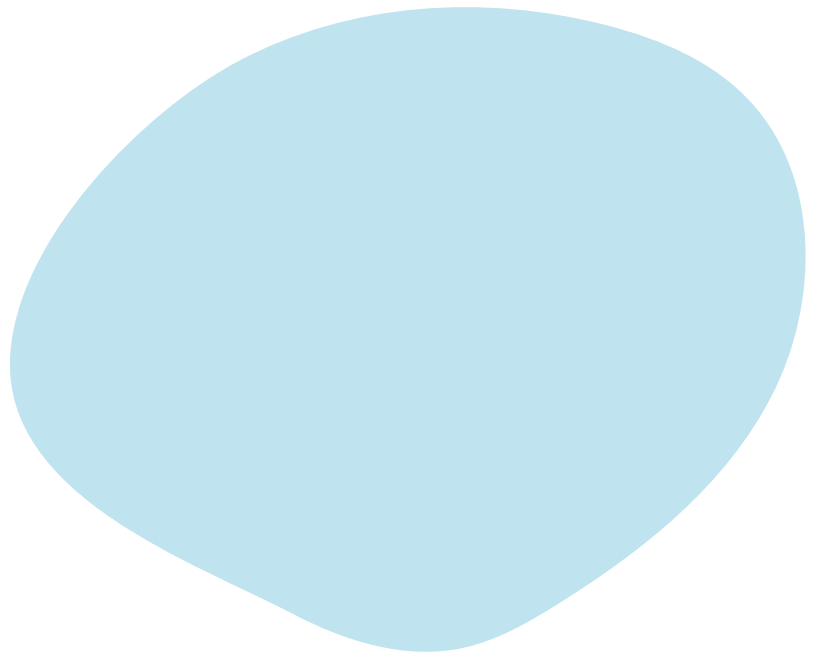

**Perusopetuksen ja yleisen kirjaston yhteistyösopimus
Pyhäjoen kirjasto ja Saaren koulu**

Pyhäjoen kunta

Hyväksytty sivistyslautakunnassa

19.12.2024 §

Sopimuksen tavoitteet

Tällä sopimuksella sovitaan Pyhäjoen kunnan Saaren koulun perusopetuksen ja kirjaston yhteistyöstä. Koulun ja kirjaston toiminnan kohderyhmä ja tavoitteet ovat yhteneväisiä: molemmat tahot pyrkivät edistämään lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tämä yhteistyösopimus perustuu sekä kirjastolakiin (1492/2016 1–20§) että opetussuunnitelman (OPS2016) perusteisiin. Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään ja koulu saa tukea opetustehtävässään.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista Pyhäjoen kunnassa. Tavoitteena on, että kaikilla perusopetuksen oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa opetussuunnitelmaa.

Yhteistyösopimus ei toistaiseksi koske Yppärin perusopetusta, sillä Yppärin koululla käy kaksi kertaa kuussa Kiertävä kirjasto. Lisäksi Yppärin koululla järjestetään kirjavinkkauspäivä, jolloin luokka-asteet 1.–6. osallistuvat kirjavinkkaukseen.

Sopimuksen mukainen yhteistyö kirjataan tarkemmin vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmiin ja kirjastojen vuosisuunnitelmiin tai vastaaviin asiakirjoihin. Vuosittain yhteistyötä toteutetaan koko kunnassa vähintään näissä suunnitelmissa mainitulla minimitasolla.

Tämä sopimus on voimassa 2025–2026.

Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat perusopetuksen ja kirjaston johto.

Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt kouluissa ja kirjastoissa. Käytännössä yhteistyötä toteuttaa kukin opettaja ja kirjaston työntekijä omien vastualueidensa mukaisesti. Toiminta integroidaan eri aineiden opetukseen, sillä monilukutaito liittyy moniin eri oppiaineisiin.

Perusopetuksen puolelta viestinnästä vastaavat kirjastovastaavana toimiva opettaja (alakoulu) ja äidinkielenopettaja (yläkoulu). Kirjaston puolelta viestinnästä vastaa lasten- ja nuortenkirjastotyöntekijä.

Sopimuksen perusteella laadittu yhteistyösuunnitelma päivitetään vuosittain ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain. Tätä työtä koordinoi kirjasto.

Kustannukset ja resurssit

Yhteistyö on resurssien jakamista ja tehokkaampaa hyödyntämistä. Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan kuitenkin sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat. Pyhäjoella yhteistyö toteutetaan kirjaston normaalin määrärahan puitteissa. Menot kohdistuvat lähinnä henkilötyövuosiin ja kirjahankintamäärärahoihin. Talousarviossa tulee varata riittävästi määrärahaa, jotta kirjasto voi hankkia koululle yhden kirjailijavieraan vuosittain.

Perusopetuksen ja yleisen kirjaston yhteistyösopimus

Sopimuksen tavoitteet

Tällä sopimuksella sovitaan Pyhäjoen kunnan Saaren koulun perusopetuksen ja kirjaston yhteistyöstä. Koulun ja kirjaston toiminnan kohderyhmä ja tavoitteet ovat yhteneväisiä: molemmat tahot pyrkivät edistämään lasten ja nuorten lukutaitoa ja hyvinvointia. Tämä yhteistyösopimus perustuu sekä kirjastolakiin (1492/2016 1–20§) että opetussuunnitelman (OPS2016) perusteisiin. Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään ja koulu saa tukea opetustehtävässään.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista Pyhäjoen kunnassa. Tavoitteena on, että kaikilla perusopetuksen oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa opetussuunnitelmaa.

Yhteistyösopimus ei toistaiseksi koske Yppärin perusopetusta, sillä Yppärin koululla käy kaksi kertaa kuussa Kiertävä kirjasto. Lisäksi Yppärin koululla järjestetään kirjavinkkauspäivä, jolloin luokka-asteet 1.–6. osallistuvat kirjavinkkaukseen.

Sopimuksen mukainen yhteistyö kirjataan tarkemmin vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmiin ja kirjastojen vuosisuunnitelmiin tai vastaaviin asiakirjoihin. Vuosittain yhteistyötä toteutetaan koko kunnassa vähintään näissä suunnitelmissa mainitulla minimitasolla.

Tämä sopimus on voimassa 2025–2026.

Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat perusopetuksen ja kirjaston johto.

Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt kouluissa ja kirjastoissa. Käytännössä yhteistyötä toteuttaa kukin opettaja ja kirjaston työntekijä omien vastualueidensa mukaisesti. Toiminta integroidaan eri aineiden opetukseen, sillä monilukutaito liittyy moniin eri oppiaineisiin.

Perusopetuksen puolelta viestinnästä vastaavat kirjastovastaavana toimiva opettaja (alakoulu) ja äidinkielenopettaja (yläkoulu). Kirjaston puolelta viestinnästä vastaa lasten- ja nuortenkirjastotyöntekijä.

Sopimuksen perusteella laadittu yhteistyösuunnitelma päivitetään vuosittain ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain. Tätä työtä koordinoi kirjasto.

Kustannukset ja resurssit

Yhteistyö on resurssien jakamista ja tehokkaampaa hyödyntämistä. Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan kuitenkin sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat. Pyhäjoella yhteistyö toteutetaan kirjaston normaalin määrärahan puitteissa. Menot kohdistuvat lähinnä henkilötyövuosiin ja kirjahankintamäärärahoihin. Talousarviossa tulee varata riittävästi määrärahaa, jotta kirjasto voi hankkia koululle yhden kirjailijavieraan vuosittain.

Pohja yhteistyösuunnitelman laatimiseen

Minimitaso

Vuosittain valitaan vähintään kaksi yhteistyömuotoa, yksi luokille 1–2, yksi luokille 3–6 sekä kaksi yläkoululle. Lisäksi koulu sitoutuu vähintään yhteen luokan omatoimiseen kirjastokäyntiin alakoulun aikana; tämä takaa sen, että jokainen oppilas pääsee käymään kirjastossa luokan kanssa alakoulun aikana.

Vuosittaiset toimenpiteet valitaan vaikuttavuuden ja paikallisten resurssien mukaan, myös listan ulkopuolisia yhteistyömuotoja voidaan valita.

Valitut yhteistyömuodot toteutetaan koko ikäluokan kanssa ja toteutuneiden käyntien prosenttilukua seurataan vuosittain.

Näiden lisäksi voidaan toteuttaa ylimääräisiä kirjastovierailuja, kirjavinkkausta, työpajoja yms. kulloistenkin resurssien mukaan.

Yhteistyön tavoitteet ja esimerkkitoiteuksia luokka-asteittain

Suunnitelman läpäisevät tavoitteet

Suunnitelmapohjaa laadittaessa on otettu huomioon perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitut tiedonhankinta- ja hallintataidot, elämyksellisyys, tiedon tuottamisen taidot ja kirjallisuuskasvatus. Suunnitelman avulla toteutetaan myös mm. seuraavia Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistämistä, tietopalvelun tarjoamista ja tiedonhankinnan ja -käytön sekä monipuolisen lukutaidon ohjausta ja tukea.

Tarkemmat tavoitteet ja esimerkkitoiteuksia

Tavoitteet 1.–2.-luokille

Kirjasto on ensimmäisiä julkisia palveluja, joita lapset oppivat itsenäisesti käyttämään.

Kirjasto pyrkii yhdessä koulun kanssa herättämään ja ylläpitämään positiivista kirjasto- ja lukemisasennetta.

Oppilaat tutustuvat kirjaston tilaan, aineistoihin ja palveluihin ja oppivat toimimaan kirjastossa, lainaamaan ja palauttamaan.

Oppilaat ottavat tiedonhankinnan ensiaskeleita.

Toteutusehdotuksia

1. Luokka

Kirjasto tutuksi koulutulokkaille ohjatulla luokkakäynnillä

Käynnin aikana opitaan perusasioita kirjastosta, kuten lainaus, palautus, neuvon kysyminen ja itselle sopivan aineiston löytäminen. Käynnin aikana saadaan kirjastokortti, jos sitä ei vielä ole.

Kirjavinkkaus

Ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa esitellään oppilaille kirjastossa.

2. Luokka

Kirjavinkkaus

Ikä- ja osaamistasoon sopivaa luettavaa esitellään oppilaille kirjastossa.

Ohjattu kirjastokäynti

Käynnin aikana tutustutaan syvemmin kirjaston tarjontaan, hyllyjärjestyksen ja aineistoihin sekä jaetaan lukukokemuksia. Käynnin aikana myös opetellaan faktan ja fiktion eroja, aakkostamista, kirjan rakennetta sekä harjoitellaan kirjojen etsimistä ja käyttöä.

Tavoitteet 3.–6.-luokille

Kirjasto ja koulu pyrkivät yhdessä tukemaan ja syventämään oppilaiden lukuharrastusta sekä ylläpitämään kirjastomyönteistä asennetta.

Oppilaiden tiedonhallinnan taitoja syvennetään; tutustutaan tiedonhaun prosessiin ja opetellaan lähdekritiikkiä.

Oppilaat tutustuvat kirjaston verkkopalvelujen käyttöön.

Toteutusehdotuksia

Kirjailijavierailu

Lastenkirjailija vierailee kouluilla. Vierailu toteutetaan yhteistyössä koulujen ja mahdollisesti alueen muiden kirjastojen kanssa. Vierailuun valmistaudutaan koululla tutustumalla kirjailijan teoksiin sekä miettimällä kysymyksiä.

Ohjattu kirjastokäynti

Käynnin aikana kirjaston osastot, hyllyjärjestys, lainaaminen, palauttaminen ja laitteet tulevat tutuksi tai niiden käyttöä kerrataan. Käynnin aikana on myös aakkostus- ja luokitusjärjestelmään liittyviä harjoituksia sekä mahdollisesti tietovisa. Tämä kaikki voidaan toteuttaa myös pakopelinä.

Tiedonhallinnan teematunti

Tunnin aikana opitaan verkkokirjaston käytön perusteet, päivitetään kirjastokorttiasiat sekä tutustutaan aineistoihin, tiloihin ja palveluihin.

Kirjavinkkaus

Vinkataan ikä- ja osaamistasoon sopivaa aineistoa, tai oppilaat tekevät itse kirjavinkkauksia esim. kummiluokille. Tämä voi olla kaverikirjavinkkausta tai yhdessä tehtyjä vinkkausvideoita.

Mediakasvatuksen teematunti

Opetellaan vuorovaikutteisien menetelmien tiedonhallinnan taitoja, lähdekritiikkiä, ikärajoja ja kuvien käyttöä sekä nettikäyttötymisen perusasioita.

Tavoitteet 7.–9.-luokille

Oppilas osaa käyttää itsenäisesti kirjastopalveluja, etsiä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä etsiä tietoa ja käyttää erilaisia tiedonlähteitä omaan tiedontarpeeseensa.

Oppilas hallitsee lähteiden merkitsemisen ja tunnistaa erilaisia tietoturvaan liittyviä seikkoja sekä osaa arvioida kriittisesti tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

Kirjasto ja koulu tukevat ja monipuolistavat yhdessä oppilaiden lukuharrastusta, oppilaat oppivat tarkastelemaan ja tulkitsemaan kirjallisia tekstejä ja tutustuvat kaunokirjallisuuden genreihin.

Toiminnassa on tärkeää vuorovaikutteisuus, osallisuus ja elämyksellisyys sekä aito läsnäolo ja kuunteleminen.

Toteutusehdotuksia

Tiedonhallinnan teematunti

Tunnin aikana kerrataan kirjastossa asioimisen ja toimimisen perusasioita ja esitellään e-aineistoa, kirjaston luokitusjärjestelmää sekä arvioidaan lähteiden luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta. Tutustutaan myös erilaisiin tietokantoihin ja tiedonhaun tekniikoihin.

Kirjavinkkaus

Kirjavinkkaus integroidaan jonkin aineen opetukseen, esimerkiksi äidinkielen kaunokirjallisuuden genret - opetukseen. Vinkkaus liittyy myös koulutehtävien tekemiseen. Vinkkaus on vuorovaikutteista ja lukukokemusten jakamisella sekä kirjallisuuskeskustelulla on siinä merkittävä rooli.

Näyttelyn, projektin tai tapahtuman toteuttaminen

Oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat toiminnan yhdessä kirjaston kanssa. Projekti toteutetaan yhteistyössä aineenopettajien kanssa.

Elämykselliset tuokiot

Media- ja kirjallisuuskasvatusta tehdään työpajan avulla, esim. sanataide, sarjakuva, vastamainos, mediakasvatuspakopeli.

Esimerkkejä kirjaston ja perusopetuksen yhteistyömuodoista

Kirjasto tilantarjoajana

Kirjasto tarjoaa tilat oppimisympäristönä, näyttely- ja esiintymistilana, oleskelutilana ja tapahtumapaikkana, johon kaikilla ihmisillä jo lainkin puitteissa on oikeus.

Yhteisökortti

Kirjastosta voi saada yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko koulun, luokan tai muun ryhmän tarpeisiin. Yhteisökortin säännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastosta. Jokaiselle Saaren

koulun opettajalle tehdään oma yhteisökortti, jolle voidaan lainata kirjapaketteja tai kirjoja oppilaille koulukäyttöön. Yhteisökortilla lainattuja kirjoja oppilaat eivät saa viedä kotiin.

Opettajajohtoiset ryhmäkäynnit

Luokat ja ryhmät ovat tervetulleita omatoimiselle kirjastokäynnille kirjastoon. Kirjastokäyntejä on hyvä valmistella etukäteen koulussa ja opettajan on oltava mukana. Erityistarpeista on hyvä ilmoittaa ajoissa etukäteen.

Ohjatut kirjastokäynnit

Kirjasto tarjoaa ohjattuja kirjastokäyntejä. Käynnit voivat sisältää mm. kirjaston palveluiden esittelyä, vinkkausta, kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta tai erilaista työpajatyöskentelyä. Myös muunlaisia ohjattuja käyntejä voidaan yhdessä opettajan kanssa suunnitellen sopia. Mikäli opettaja haluaa ohjatun käynnin, on syytä olla yhteydessä kirjastoon vähintään kaksi viikkoa ennen ajankohtaa.

Kirjastonkäytön opastus

Kirjastosta löytyy monipuolisesti aineistoa ja välineitä tietojen ja taitojen kehittämiseen. Kirjastonkäytön opastusta annetaan ohjattujen kirjastokäyntien yhteydessä. Opastukseen sisältyy yleensä tutustumista kirjastossa toimimiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin sekä oman kirjastokortin hankkimiseen, mikäli sellaista ei vielä ole.

Tiedonhankinta- ja hallintataitojen opastaminen

Kirjasto tukee kouluja tiedonhallintataitojen opettamisessa. Tiedonhallintataitoja tarvitaan kaikissa oppiaineissa ja tiedonhaunopetus olisi hyvä integroida todellisiin oppimistehtäviin. Sekä kirjastonkäyttöä että tiedonhankintaa opastetaan toiminnallisina menetelmin joko koulun tai kirjaston tiloissa tai verkossa.

Kirjavinkkaus

Kirjasto tukee peruslukutaidon kehittymistä ja lukuharrastuksen syntymistä ja syvenemistä monin tavoin. Kirjavinkkaus ja aineiston esittely houkuttelevat lukemaan ja herättelevät lukuhalua. Kirjavinkkaus voidaan toteuttaa joko kirjaston oman henkilöstön voimin, ostopalveluna tai virtuaalisesti. Kirjaston henkilökunta myös kokoaa erilaisia suositus- ja kirjalistoja lapsille ja nuorille.

Kirjapaketit

Kirjastot kokoavat lainattavia kirjakasseja/paketteja koululuokkien toivomista aiheista ja teemoista. Käytännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastoista. Kirjaston kautta on myös mahdollisuus tilata maksutta vieraskielistä aineistoa monikielisestä kirjastosta. Monikielisen kirjaston aineisto koostuu kirjoista, musiikista, elokuvista ja aikakauslehdistä.

Kirjapaketin tilaus tehdään noin kaksi viikkoa ennen kuin kirjoja tarvitaan luokassa. Kirjapaketin tilauksessa on huomioitava loma-ajat. Kirjapaketin tilaukset tehdään sähköpostitse. Kirjapaketin kirjat lainataan opettajan yhteisökortille eikä kirjapaketin kirjoja anneta oppilaille kotiin.

Lukudiplomit

Lukudiplomit innostavat lapsia lukemaan ja tutustumaan kirjallisuuden eri genreihin. Lukudiplomit tehtävineen laaditaan tai valitaan yhteistyössä opetus- ja kirjastohenkilöstön kanssa.

Kirjasto sitoutuu pitämään lukudiplomilistat ajantasaisina ja ikäryhmille sopivina. Opettajat voivat halutessaan antaa suosituksia lukudiplomilistoihin valittavista kirjoista.

Kirjailijavierailut

Kirjasto ja koulu voivat järjestää yhdessä ala- tai yläkoululle kirjailijavierailuja. Kirjailijavierailu voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti, jolloin vierailua voivat samalla kertaa seurata usean eri koulun oppilaat. Vierailuun valmistautumisesta sovitaan etukäteen. Oppilaat voivat esimerkiksi haastatella kirjailijaa.

Lukukampanjat, hankkeet ja tapahtumat

Kirjastolla ja kouluilla voi olla erilaisia yhteisiä lukukampanjoita ja hankkeita. Yhteiset kampanjat, hankkeet ja teemapäivät voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia. Niistä tiedotetaan erikseen.

Työpajat

Kirjasto ja koulu voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä erilaisia työpajoja esimerkiksi mediakasvatuksesta, sanataiteesta, sarjakuvasta ja digitaadoista.

Vierailut vanhempainiltoihin, henkilökunnan kokouksiin ym.

Kirjaston henkilökunta jalkautuu vanhempainiltoihin, opettajien Veso-päiviin ja muihin koulun tilaisuuksiin esimerkiksi kertomaan lukemisen tärkeydestä, kirjaston palveluista ja kullekin ikäryhmälle sopivasta kirjallisuudesta, uutuuksista ja muusta aineistosta. Esiintymisestä on sovittava hyvissä ajoin.

Yhteistyösopimuksen pohjana on käytetty Seinäjoen kaupunginkirjaston lasten ja nuorten lukutaitoa ja lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallinen erityistehtävän luomaa kirjastojen ja perusopetuksen välistä yhteistyösopimusmallia. Yhteistyösopimusta ovat olleet suunnittelemassa kirjaston puolelta lasten- ja nuortenkirjastotyöntekijä ja koulun puolelta kirjastovastaavana toimiva opettaja.